

Víctima: Bernat Mateu Ferrer
Autoria: Maria Antònia Oliver París

Carta a les víctimes de la guerra civil i el franquisme

[carta escrita el juliol de 2020]

Estimat *tio* Bernat,

Som la filla de la teva neboda Antònia París, no ens hem pogut conèixer perquè quan jo vaig néixer ja t'havien assassinat, a tu, el padrí Andreu i també el teu germà Toni. Però sé de tu perquè a la família sempre hem mantingut la vostra memòria viva.

Sé que eres d'ideologia d'esquerres i republicà, que estimaves molt el teu fill i la teva dona, na Tonina París, la que acompanyava el seu germà Andreu als mítings i les manifestacions obreres. A ella sí la vaig conèixer, tot i que era molt petita quan ens va deixar; la record a Inca, al pati de casa pelant magranes i donant-me amb una cullereta a la boca el fruit mesclat amb sucre; era un encant de dona, dolça i treballadora.

També sé del teu empresonament, primer a la presó d'Inca, a Sant Domingo, i després a Palma, a Can Mir. Ma mare, que tenia onze anys, es passejava amb el teu fill en braços per davant les finestres i la porta de Sant Domingo perquè el poguessis veure i son pare la pogués veure a ella. També sé, per una carta del padrí des de Can Mir, que un dia en Joan París, germà petit de ma mare i nebot teu, va poder entrar dins la presó; ignor com vàreu aconseguir passar un nin petit, tu el tingueres en braços i li contares a son pare.

En ocasions em deman què degueres sentir quan dins Can Mir t'assabentares de l'assassinat del teu germà Toni, un mes abans del teu, o quan tragueren de la maleïda presó el teu cunyat Andreu, uns dies abans que tu; cap dels dos tornàreu mai a casa.

Vull dir-te, però, que a ca nostra no us hem deixat mai de cercar. La teva dona, junt amb la teva germana Bàrbara, un dia després de treure el padrí de Can Mir, varen anar a demanar clemència per a tu a Canuto Boloqui. Diu la família que era qui tenia les claus per alliberar de veritat els detinguts inquers o per fer-los la creu, una creu que significava l'assassinat. Na Bàrbara ja havia perdut un germà, en Toni, i la teva esposa el seu germà

Andreu, i pensaren que se n'apiadaria; però aquests feixistes, *tio* Bernat, no coneixien què era la pietat. Un o dos dies després a tu també et tragueren de Can Mir, desaparegueres com el padrí. Si ell et va dir alguna cosa quan s'acomiadà de tu perquè ens ho transmetessis, sabent ja que no tornaria mai més a casa, no ens ho pogueres contar.

No us hem trobat encara, però no us deixarem de cercar. La padrina Catalina demanava a les autoritats on us havien portat. La meva estimada padrina Catalina, que tampoc vaig poder conèixer, va morir jove, diu ma mare que de pena, tot i que va lluitar i mai va deixar de demanar, treballant de sol a sol per poder criar els seu fills. Ma mare sempre ens diu que aquestes dones que quedaren vives però ferides de mort es mereixen un monument. I és ben cert: s'ho mereixen, són les que ens ensenyaren a no desistir, a guardar i mantenir sempre la flama de la memòria viva, elles començaren i continuaren les seves filles i ara també ho seguim fent les netes.

És cert que el camí no és gens fàcil, un camí ple de pedres i algunes molt grosses, però amb bona gent que m'acompanya seguim lluitant per la justícia i la llibertat, com abans féreu vosaltres. Segur que al padrí li agradarà saber que la llavor que heu sembrat no la pogueren ni la podran mai matar els feixistes assassins, ha florit en forma de constància i amor infinit cap a vosaltres.

Fa uns anys, en una de les visites que el teu fill fa habitualment a la família (ell viu a Madrid, allà es va casar amb una bona dona i allà ha tingut dos fills i ha fet de metge fins que s'ha jubilat), vaig decidir acompanyar-lo a Porreres, a l'indret on sospitam que fóreu assassinats tu i el padrí. Anava jo conduint i pel camí em va contar que ell no nomia Bernat, que quan va néixer li posares de nom Marat, pel líder de la Revolució Francesa Jean-Paul Marat, un fet que desconeixia però que diu molt de tu, estimat *tio* Bernat. Durant el trajecte, m'explicava que a tu t'agradava la història (vaig pensar que segurament també les revolucions, la francesa almanco), i que poc després de la teva desaparició obligaren la seva mare a batejar-lo i canviar en el registre civil el nom de Marat per Bernat; de fet, em va explicar que en el seu certificat de naixement es veu perfectament el nom que tu i la tia li posàreu tatxat i a continuació el nom de Bernat.

Arribàrem a Porreres i li vaig mostrar l'indret on una amiga porrerenca, filla d'un company assassinat a Manacor, em va explicar el que ella de nina havia viscut, el que tot el poble sabia sobre els assassinats dels detinguts que venien de les presons de Palma, on morien i on els enterraven.

Allà, on suposam que seguïu soterrats, guardàrem uns minuts de silenci; no calia dir res,

el silenci a vegades ho diu tot. Estiguérem una estona i partírem cap a Palma. Ja de nou dins el cotxe em va envair una mescla de sentiments, per una part d'orgull i satisfacció per recuperar els meus referents, i també de ràbia per tot el mal que ens feren. En Bernat no deia res i jo respectava el seu silenci, però en arribar a Palma, ja amb el cotxe aturat, el teu fill mirant-me als ulls i amb un mig somriure a la cara em va dir:

- Saps, Maria Antònia? A mi m'esborraren el nom que mon pare m'havia posat, però ara jo tenc un net que de nom es diu Marat.

Així que, *tio* Bernat, el teu desig ha perdurat en el temps i ara tens un renet que nom Marat, prova evident que no han aconseguit ni aconseguiran mai matar la memòria.

Finalment, et vull confessar que a mi també m'agrada allò de «Liberté, Égalité, Fraternité», que m'hagués agradat molt conèixer-te i parlar de tot amb tu, que és un privilegi treballar per descobrir-te, que et tenim present a casa nostra, que us estimam i esperam sumar altres companys i companyes, i juntes rescatar de l'oblit totes les víctimes del feixisme.

Maria Antònia Oliver París

Palma, juliol de 2020